

DavSjö Vård AB
Box 63
242 21 Hörby

2010-02-19
1 (17)
Dnr: 40-2009:1790

Granskning av undervisningen vid DavSjö Vård AB:s HVB-hem Gullregnsgården och Georgshill i Hörby kommun

Skolinspektionen har granskat om skolpliktiga elever vid Gullregnsgården och Georgshill får den utbildning de har rätt till.

Skolinspektionens beslut

Inom de områden där Skolinspektionen bedömt att *brister måste åtgärdas* har huvudmannen och/eller föreståndaren för HVB-hemmet ansvar för att åtgärder vidtas. Åtgärderna ska redovisas till Skolinspektionen inom tre månader från dagen för Skolinspektionens beslut, dvs. senast den 19 maj 2010.

För att undervisningen vid Gullregnsgården och Georgshill ska hålla en hög kvalitet och så långt som möjligt motsvara den undervisning som erbjuds i det offentliga skolväsendet bedömer Skolinspektionen att följande brister måste åtgärdas;

- För samtliga elever saknas beslut om överlåtelse av ansvaret för anordnande av särskild undervisning enligt 10 kap. 3 § skollagen från skolhuvudmannen till DavSjö Vård AB.
- För samtliga elever saknas beslut om anpassad studiegång enligt 5 kap. 10 § grundskoleförordningen.
- Det saknas en årlig plan mot kränkande behandling i enlighet med 14 a kap. 7 § skollagen.
- Sofia Distans anlitas i en omfattning som inte är förenlig med bestämmelserna i 10 kap. 3 § skollagen och 5 kap. 6 § grundskoleförordningen.

Skolinspektionen bedömer vidare att åtgärder behöver vidtas inom följande områden;

- Gullregnsgården och Georgshill behöver i större utsträckning använda sig av lärare som har ämneskompetens i de ämnen där undervisning bedrivs samt tillse att det finns tillgång till specialpedagogisk kompetens.
- Gullregnsgården och Georgshill behöver göra noggranna utredningar av varje enskild elevs förmåga, intressen och förutsättningar innan beslut fattas om vilka ämnen eleven ska få undervisning i och innan beslut fattas om eleven ska få undervisning via Sofia Distans.
- Eleverna behöver erbjudas undervisning i de ämnen och i den omfattning som de har förutsättningar för.
- Vidare behöver Gullregnsgården och Georgshill vidta åtgärder för att ytterligare anpassa undervisningen utifrån varje elevs behov så att eleven kan utvecklas efter sina egna förutsättningar.
- Gullregnsgården och Georgshill behöver arbeta för att eleverna ges ett ökat inflytande och större möjligheter att utforma arbetssätt, arbetsformer och innehåll i undervisningen.
- Gullregnsgården och Georgshill behöver utveckla ett system för uppföljning av elever med stödbehov genom att upprätta tydliga åtgärdsprogram som går att följa upp på detaljnivå.
- Gullregnsgården och Georgshill behöver involvera elever och vårdnadshavare i utarbetandet av de individuella utvecklingsplanerna samt säkerställa att utvecklingsplanerna motsvarar vad som föreskrivs i grundskoleförordningen.
- Gullregnsgården och Georgshill behöver upprätta rutiner för att identifiera och utreda elever med läs- och skrivsvårigheter.
- Gullregnsgården och Georgshill behöver förvissa sig om att undervisningen till alla delar och för samtliga elever utgår från de nationella målen.
- Gullregnsgården och Georgshill behöver se till att alla elever som får distansundervisning har tillgång till en väl fungerande dator.

Bakgrund

Skolinspektionen genomför en kvalitetsgranskning av elevers utbildning vid hem för vård eller boende (HVB) under höstterminen 2009. Granskningen av Gullregnsgården och Georgshill ingår i detta projekt. Övergripande iakttagelser och slutsatser inom

området kommer att redovisas i Skolinspektionens kvalitetsgranskningsrapport Undervisning vid Hem för vård eller boende, HVB.

Övergripande information om kvalitetsgranskningen finns på Skolinspektionens webbplats (www.skolinspektionen.se/Kvalitetsgranskning).

Att kvalitetsgranska elevers utbildning vid Hem för Vård eller Boende (HVB) är angeläget, särskilt mot bakgrund av att det inte finns dokumentation om elevernas skolsituation och måluppfyllelse. Det har tidigare inte skett någon granskning av huruvida elevernas rätt till utbildning tillgodoses inom denna form för utbildning.

Syftet med kvalitetsgranskningen är att få ökad kunskap om i vilken utsträckning elevernas rätt till utbildning uppfylls när den sker vid HVB. I besluten för respektive HVB tar Skolinspektionen ställning till om utbildningen vid HVB uppfyller skolförfattningarnas krav och med vilken kvalitet arbetet bedrivs. I de fall där behov av åtgärder framkommer ansvarar huvudmannen och föreståndare vid HVB för att åtgärder vidtas. I dessa fall kommer även avlämnande kommuner att uppmärksammas på detta.

När en elev vistas på HVB kan utbildningen tillgodoses på olika sätt. Det vanligaste är att eleverna går på en kommunal eller fristående skola, i vissa fall ägs den fristående skolan av samma huvudman som HVB. Det förekommer också att en kommunal lärare kommer och undervisar på HVB. Därutöver finns möjlighet för HVB att bedriva egen undervisning, utan att HVB har ett godkännande som fristående skola. Detta görs inom ramen för regleringen i 10 kap. 3 § skollagen om s.k. särskild undervisning. Det är denna grupp som har varit aktuell för kvalitetsgranskningsprojektet.

I projektet ingår de HVB som i dagsläget har skolpliktiga elever. Vid dessa hem kan det även finnas elever som inte är skolpliktiga, men som inte fullgjort sin grundskoleutbildning. I dessa fall har Skolinspektionen även tagit med deras utbildningssituation vid bedömningen.

Skolinspektionen har mot bakgrund av detta valt att fokusera på följande huvudfråga:

Får eleverna den utbildning de har rätt till vid HVB?

För att besvara frågeställningen har granskningen genomförts utifrån nedanstående granskningsområden. En närmare förklaring till vad som undersökts under respektive område finns i anslutning till rubrikerna i rapporten.

- *Förutsättningar för lärande/utbildning*
- *Genomförande av undervisningen*
- *Måluppfyllelse*

Resultatet av Skolinspektionens kvalitetsgranskning redovisas även i en övergripande rapport. Granskningens resultat ska spridas till kommuner och andra aktörer inom

verksamhetsområdet som inte ingår i projektet. Resultaten kan därmed utgöra ett underlag för ett förbättringsarbete i hela landet.

Gullregnsgården och Georgshill har ingått i kvalitetsgranskningen och resultatet redovisas i detta beslut. Underlaget till beslut består av dokument från Gullregnsgården och Georgshill samt av information som samlats in vid besök på HVB-hemmen den 6-7 oktober 2009. Ansvariga för kvalitetsgranskningen på Gullregnsgården och Georgshill har Maria Rydnér och Lennart Hansson varit.

Underlag

Underlaget för Skolinspektionens bedömning är dels dokument som huvudmannen har lämnat till Skolinspektionen, dels den information som samlats in under besöket. Vid verksamhetsbesöket intervjuades föreståndaren, läraren/lärarna och eleverna. Inspektörerna genomförde även vissa observationer i verksamheten. Även andra iakttagelser i miljön och studier av dokument som finns på hemmet utgör underlag för bedömningen. Även annan information om hemmet som finns publicerat på annat sätt har använts.

Huvudmannen för Gullregnsgården och Georgshill har tagit del av och givits möjlighet att lämna synpunkter på sakuppgifter i rapporten.

Motivering till beslutet

För elever i det obligatoriska skolväsendet som på grund av sjukdom eller liknande skäl under *längre tid* inte kan delta i vanligt skolarbete, som den här granskningen gäller, ska *särskild undervisning* anordnas. Eftersom lagstiftaren har valt att definiera särskild undervisning som en utbildningsform som inte ingår i det offentliga skolväsendet så är inte alla de lagar och förordningar som styr det offentliga skolväsendet *direkt* tillämpbara när vi ska bedöma om eleven får den utbildning de har rätt till. Särskild undervisning ska stå öppen även för dem som fullgör skolplikt utanför det offentliga skolväsendet för barn och ungdom.

Det finns dock några bestämmelser som är tillämpbara och det är 10 kap. 3 § skollagen samt 5 kap. 6 § grundskoleförordningen om att det ska finnas en skriftlig överenskommelse mellan skolhuvudmannen och institutionen om överlåtandet av den särskilda undervisningen. Vidare gäller kravet på ett skriftligt beslut om eleven har anpassad studiegång enligt 5 kap. 10 § grundskoleförordningen. Och slutligen gäller hela 14 a kapitlet i skollagen om åtgärder mot kränkande behandling.

Men en central bestämmelse för Skolinspektionens bedömning om undervisningens innehåll och kvalitet i den särskilda undervisningen är följande regel i 5 kap. 7 § grundskoleförordningen;

Särskild undervisning skall så långt det är möjligt motsvara den undervisning eleven inte kan delta i.

Med stöd av denna paragraf och bestämmelser i skollagen, grundskoleförordningen, läroplanen för grundskolan och kursplanerna, har Skolinspektionen gjort sina bedömningar. Följande bestämmelser i styrdokumenterna har varit referenspunkter för bedömningarna inom respektive område.

Förutsättningar för lärandet; Skollagens krav på antal ämnen och undervisningstid, tillgång till behöriga lärare, tillgång till lokaler och nödvändig utrustning, tillgång till läromedel, studie- och yrkesvägledning samt skolhälsovård.

Genomförandet av undervisningen; Skollagens krav på åtgärder mot kränkande behandling, läroplanens strävansmål och kursplanernas mål och krav på elevinflytande och individanpassning. Grundskoleförordningens krav på särskilt stöd, åtgärdsprogram och regleringen om bedömning och betygsättning.

Måluppfyllelse; Allmänna mål och kunskapsmål i läroplanen och kursplaner, grundskoleförordningen och läroplanens krav på uppföljning, utvärdering av elevernas kunskapsresultat och kommunikering av resultaten genom utvecklingssamtal och en individuell utvecklingsplan.

Beskrivning av verksamheten

	Antal elever
Skolpliktiga elever per den 6 oktober 2009	10

DavSjö Vård AB har tre HVB-hem, varav Skolinspektionen besökt två, Georgshill och Gullregnsgården i Hörby kommun. Målgruppen för Georgshill är ungdomar i åldern 12-17 år med psykiska funktionshinder, specifikt neuropsykiatriska störningar och målgruppen för Gullregnsgården är ungdomar i åldern 15 – 21 år med neuropsykiatriska funktionshinder såsom ADHD, autism, Aspergers Syndrom och Tourettes Syndrom. Målet för båda verksamheterna är att varje elev efter slutförd behandling ska ha höjt sin förmåga till socialt samspel och stärkt sitt psykiska välmående. Vidare är målsättningen att eleven efter behandlingstiden ska kunna återvända till hemkommunen för att där klara av ett adekvat boende. En plan ska också ha utarbetats för hur fortsatta studier, arbete eller annan sysselsättning ska läggas upp.

Flertalet elever som kommer till Gullregnsgården och Georgshill har en ofullständig skolgång bakom sig. Många har stora koncentrationssvårigheter och känner en stark olust inför skoluppgifter. Gullregnsgården och Georgshill erbjuder därför en integrerad skola vars pedagogik är anpassad för elever med neuropsykiatrisk problematik. Vad gäller grundskoleundervisningen samarbetar HVB-hemmen med Sofia Distans i Stockholm. Eleverna erbjuds undervisning via Internet i ämnena svenska, matematik och engelska. Gullregnsgården och Georgshill har valt att fokusera på dessa ämnen eftersom de är behörighetsgivande till gymnasieskolan. Undervisningen bedrivs av lärare vid Sofia Distans och därutöver har HVB-hemmen två anställda lärare som fungerar som handledare för eleverna. Eleverna har skola från kl. 10 till 15 fem dagar i

veckan. Undervisningen sker i fyra 45-minuterspass. I de fall någon elev har förutsättningar för studier utanför behandlingshemmet kan detta erbjudas.

Majoriteten av de elever som kommer till HVB-hemmen är 15-16 år och stannar cirka ett till ett och ett halvt år. För de äldre eleverna som fyllt sjutton och som sköter skolan eller har en sysselsättning som fungerar, finns utslussningslägenheter tillgängliga. Mot bakgrund av elevernas genomsnittliga ålder vid vistelse på behandlingshemmet är det inte så vanligt att eleven återvänder till skolan i hemkommunen efter avslutad behandlingstid. Oftast blir det fråga om vidare studier, när det är möjligt, eller annan sysselsättning såsom praktikplats eller arbete.

1. Förutsättningar för lärande och utbildning

Inom detta granskningsområde har mottagande av eleven samt lärare, lokaler och utrustning granskats. I frågorna som rör mottagandet har samverkan mellan elevens hemkommun och tidigare skola granskats samt om HVB har tillräckligt stöd i form av utredningar för att kunna planera elevens behov av undervisning. Granskningen har därtill undersökt tillgång till utbildning, tillgång på utbildade lärare och studie- och yrkesvägledning samt att lokaler, utrustning och läromedel är av sådan kvalitet att undervisningsmålen kan uppnås. Skolinspektionen har även undersökt huruvida elevens hemkommun kontrollerar skolplikten.

1.1 Samverkan mellan HVB, hemkommun och tidigare skola samt kartläggning av elevens behov

När en ny elev skrivs in på något av HVB-hemmen begär man in alla utredningar som gjorts kring eleven i hemkommunen och tar kontakt med senaste skola för information angående elevens skolgång. Det är emellertid inte ovanligt att det inte finns någon aktuell information att få från skolan på grund av att eleven skolkat under en längre tid. Om förutsättningar finns för att skriva in eleven vid Sofia Distans förmedlar HVB-hemmen kontakten mellan Sofia Distans och elevens hemkommun. Om hemkommunen går med på att Sofia Distans anordnar undervisning för eleven skrivs ett avtal där hemkommunen överläter ansvaret för undervisningen direkt till Sofia Distans.

I de fall distansundervisning inte är lämpligt eller om hemkommunen motsätter sig distansundervisning anordnas undervisning på annat sätt, exempelvis genom att skolan i hemkommunen skickar uppgifter som utförs av eleven under ledning av anställd lärare vid behandlingshemmet. Majoriteten av eleverna på Gullregnsgården och Georgshill får dock sin undervisning tillgodosedd via Sofia Distans. Hemkommunen får rapporter minst fyra gånger om året från Sofia Distans angående elevens utbildning. Det är ovanligt att hemkommunen tar kontakt med HVB-hemmen för att kontrollera elevens utbildning.

Under den första tiden på behandlingshemmet testar lärarna på HVB-hemmen elevens kunskapsnivå i svenska, engelska och matematik genom att använda sig av diagnostiskt material från Sofia Distans. Samtliga elever börjar med uppgifter enligt kursplanerna för årskurs 6. Beroende på hur eleven klarar uppgifterna bestäms därefter vilken nivå eleven ska läsa på. En elev kan, om det behövs, läsa på olika nivåer i alla tre ämnena.

Gullregnsgården och Georgshill använder sig av Barnens behov i centrum (BBIC) som innebär att socialtjänsten bevakar sju livsområden, varav ett är utbildning. Inom BBIC sätter man upp mål för utbildningen samt följer upp och utvärderar elevens resultat. Vid behandlingskonferenser, som äger rum var 6:e vecka, diskuteras samtliga

livsområden. Därutöver görs en genomförandeplan för varje enskild elev som förs in i ett digitalt system för journalföring, Journal Digital.

Enligt 10 kap. 3 § skollagen ska för sådana elever i grundskolan, särskolan, specialskolan och sameskolan som på grund av sjukdom eller av liknande skäl under längre tid inte kan delta i vanligt skolarbete särskild undervisning anordnas på sjukhus eller motsvarande, i elevens hem eller på annan lämplig plats. Enligt andra stycket samma paragraf ska särskild undervisning anordnas av skolhuvudmannen. Denne får överlåta åt sjukvårdshuvudman eller någon annan att anordna sådan undervisning enligt föreskrifter som meddelas av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer. I 5 kap. 6 § andra stycket grundskoleförordningen föreskrivs att huvudmannen för ett sjukhus eller en motsvarande institution i skolhuvudmannens ställe får anordna särskild undervisning för skolpliktiga barn som vistas på institutionen, om berörda huvudmän kommer överens om det.

Med hänsyn till ovanstående reglering bedömer Skolinspektionen att ansvaret för anordnandet av undervisning måste överlåtas från skolhuvudmannen till HVB-hemmet och att överlåtelsen måste vara skriftlig. Så länge eleverna vistas på HVB-hemmet har HVB-hemmet ansvar för anordnande av undervisning och skolhuvudmännen har ansvar för att bevaka att eleven fullgör sin skolplikt och får sin rätt till utbildning tillgodosedd. Beträffande de elever på Gullregnsgården och Georgshill som får sin undervisning tillgodosedd via Sofia Distans görs i nuläget en skriftlig överlåtelse av ansvaret för anordnande av undervisning direkt från skolhuvudmännen till Sofia Distans. Av 5 kap. 6 § andra stycket grundskoleförordningen framgår att anordnande av särskild undervisning får ske av huvudman för sjukhus eller en motsvarande institution. Ett HVB-hem anses vara en motsvarande institution. Sofia Distans däremot är varken sjukhushuvudman eller huvudman för motsvarande institution och har därför inte rätt att anordna särskild undervisning enligt 10 kap. 3 § skollagen. Sofia Distans kan stödja HVB-hemmet med delar av undervisningen, men det är HVB-hemmet som står ansvarigt för arbetssätt och arbetsinnehåll.

Vad gäller de elever som inte får sin undervisning tillgodosedd via Sofia Distans måste ansvaret för anordnande av undervisning också överlåtas från skolhuvudmannen till HVB-hemmet och HVB-hemmet ska vara ansvarigt för arbetssätt och arbetsinnehåll.

Skolinspektionen bedömer att beträffande samtliga elever som vistas på Gullregnsgården och Georgshill måste ansvaret för anordnande av undervisning överlåtas från skolhuvudmännen till DavSjö Vård.

1.2 Tillgång till personal med pedagogisk kompetens

Eleverna på Gullregnsgården och Georgshill har i sin undervisning kontakt med såväl lärare från Sofia Distans som anställda lärare på HVB-hemmen. Lärarna från Sofia Distans har utbildning för den undervisning de i huvudsak bedriver, men så är inte fallet med de anställda lärarna på behandlingshemmen. En av lärarna har pedagogisk

utbildning, men är endast ämnesbehörig i SO årskurs 4-9. Den andra läraren har ingen pedagogisk utbildning. Däremot har lärarna erfarenhet från arbete med elever i särskolan samt elever med psykosocial problematik.

Distansundervisningen fungerar på så sätt att Sofia Distans skickar planeringar och studiematerial till HVB-hemmen. Läraren på Sofia Distans ger sedan eleven uppgifter via ett gruppkommunikationssystem. På så sätt kan både eleven och handledaren se vilka uppgifter som ska göras. Elevens svar blir också synligt för handledaren. Muntliga uppgifter spelas in och skickas till Sofia Distans. Tanken är att handledaren inte ska undervisa utan endast hjälpa eleven att strukturera sina studier, lämna in uppgifter i tid samt övervaka prov. Av intervjuer med elever på HVB-hemmen framgår emellertid att det ibland finns ett behov av att handledaren tar en mer aktiv roll i undervisningen. Det kan handla om uppgifter som är svåra att förstå, särskilt i matematik, när kommunikationen med distansläraren fungerar dåligt eller går för långsamt. Eleverna skulle då behöva en matematiklärare på plats som kan förklara och hjälpa dem att komma vidare med uppgifterna. För de elever som inte får undervisning via Sofia Distans, utan får uppgifter skickade från hemsolan, har lärarna på HVB-hemmen en betydande roll som undervisande lärare. Att lärarna har tillräckliga ämneskunskaper och pedagogisk utbildning är i de fallen av stor vikt.

Gullregnsgården och Georgshill samverkar både med Sofia Distans och i förekommande fall med närliggande kommunal skola. Beträffande tillgång till specialpedagogisk kompetens så har HVB-hemmen i dagsläget inga sådana regelbundna kontakter, varken via Sofia Distans eller den kommunala skolan. Den specialistkompetens som finns är inom behandlingsområdet.

Skolinspektionen bedömer att Gullregnsgården och Georgshill så långt det är möjligt bör använda sig av lärare som har kompetens för den undervisning de ska bedriva. För att fullt ut tillgodose elevernas stödbehov bör man även tillse att kontakt med specialpedagog etableras.

1.3 Tillgång till lokaler och nödvändig utrustning

Undervisningen på de båda behandlingshemmen bedrivs i ändamålsenliga lokaler och eleverna har tillgång till elevdatorer och Internet. Däremot berättar eleverna att elevdatorerna är i dåligt skick och därför svåra att använda i undervisningen. Av intervjuerna framgår att såväl lärare som ledningsgrupp är medvetna om problemet och att datorerna successivt kommer att bytas ut. Vad gäller läromedel får eleverna material skickat från Sofia Distans. Det material som Skolinspektionen tagit del av förefaller vara anpassat efter elevens ålder och kunskapsnivå.

Enligt grundskoleförordningen ska grundskolan ha ändamålsenliga lokaler. Den ska också ha utrustning som behövs för en tidsenlig utbildning.

Mot bakgrund av att undervisningen är interaktiv och sker via dator gör Skolinspektionen bedömningen att Gullregnsgården och Georgshill behöver tillse att alla elever som får distansundervisning har tillgång till en väl fungerande dator.

1.4 Tillgång till ämnen och undervisningstid

Eleverna har via Sofia Distans tillgång till samtliga ämnen, men de har endast undervisning i svenska, matematik och engelska. Ingen av eleverna läser enligt grundskolans timplan. För samtliga elever saknas beslut om anpassad studiegång.

Den anpassade studiegången har i samtliga fall tillkommit utan ett formaliserat förfarande som innehåller noggrann utredning och beslut om anpassning av studiegången.

Enligt grundskoleförordningen åvilar det institutionens ledning att fatta sådana beslut. För elev i grundskolan är det formellt styrelsen för utbildningen som ska fatta dessa beslut, men för elev placerad på hem är det institutionens ledning. Beslutet ska föregås av utredningar som fastslår behovet av en anpassning. Inskränkningar av en elevs rätt till utbildning måste alltid formaliseras och dokumenteras. Utredningen ska visa vilka förutsättningar eleven har för att tillgodogöra sig undervisning. Om utredningen visar att eleven har goda förutsättningar måste HVB-hemmen kunna tillgodose elevens behov av och förutsättningar för undervisning vad gäller både omfattning och ämnen.

Skolinspektionen bedömer att institutionens ledning vid DavSjö Vård måste fatta beslut om anpassad studiegång enligt vad som föreskrivs i grundskoleförordningen. Dessutom måste HVB-hemmen ha beredskap att kunna erbjuda eleverna sådan undervisning de har förutsättningar att klara av.

1.5 Tillgång till studie- och yrkesvägledning samt skolhälsovård

Gullregnsgården och Georgshill har ingen egen studie- och yrkesvägledare men tar kontakt med sådan i elevens hemkommun vid behov. Tillgång till sjuksköterska, läkare, psykolog och tandvård finns.

Sammanfattning

Beträffande majoriteten av eleverna vid Gullregnsgården och Georgshill har undervisningen överlåtits enligt skollagens reglering för särskild undervisning, 10 kap. 3 § skollagen, från elevernas skolhuvudmän till Sofia Distans. Vad gäller de elever som inte får sin undervisning tillgodosedd via Sofia Distans har någon överlåtelse av undervisning inte skett utan elevernas tidigare hemskolor ansvarar fortfarande för undervisningen, detta trots att undervisningen äger rum på HVB-hemmen. Gullregnsgården och Georgshill får ta del av tidigare dokumentation rörande elevernas skolbakgrund, men det är huvudsakligen upp till dem att efterfråga dokumentationen från elevernas hemkommuner och hemskolor. På HVB-hemmen finns två lärare, varav en är behörig, dock inte i de ämnen han undervisar i. Man saknar i dagsläget tillgång till specialpedagogisk kompetens samt rutiner för att identifiera och utreda elever med läs- och skrivsvårigheter. Undervisningen bedrivs i ändamålsenliga lokaler men tillgången till väl fungerande datorer är bristfällig, något som ledningen är medveten om och i färd med att åtgärda. Eleverna har via Sofia Distans tillgång till samtliga ämnen, men eleverna har för närvarande endast undervisning i svenska, matematik

och engelska. Ingen av eleverna läser enligt grundskolans timplan. För samtliga elever saknas beslut om anpassad studiegång. Någon studie- och yrkesvägledare finns inte på HVB-hemmen men eleverna har tillgång till studie- och yrkesvägledning via sina hemkommuner.

2. Genomförande av undervisningen

Detta granskningsområde är kopplat till den undervisning som dagligen bedrivs. Här har Skolinspektionen bedömt vilken anknytning som finns till de nationella målen i undervisningen samt hur betyg och bedömningar hanteras. Vidare har individanpassning och stöd som ges till eleverna granskats liksom undervisningens anknytning till normer och värden.

2.1 Undervisningen utgår från de nationella målen

Av samtal med ansvarig på Sofia Distans samt dokumentation som Skolinspektionen tagit del av framgår att eleverna följer samma kursplaner och använder i stort sett samma arbetsmaterial som eleverna på Sofia skola i Stockholm, allt i enlighet med läroplanens och kursplanernas mål. De studieplaner som arbetats fram är skrivna direkt till eleven och i varje ämne finns en läsårsplan. I planerna finns tydligt angivet vad som ska göras och vad som krävs för betyget godkänd. Av intervjuer med de anställda lärarna på HVB-hemmen framkommer emellertid att förtrogenheten med läroplanen och kursplanernas mål skulle kunna utvecklas på HVB-hemmen. Beträffande de elever som får uppgifter från hemskolan förlitar sig lärarna på att planeringen och uppgifterna utgår från de nationella målen. Dessutom är elevernas kännedom om målen varierande. Eleverna gör nationella prov i de fall lärarna bedömer att de har förutsättningar att klara av dem.

Eleverna som kommer till HVB-hemmen har oftast en ofullständig skolgång bakom sig. Inte sällan har det förekommit mycket skolk och flera har varit utsatta för mobbning eller trakasserier från både barn och vuxna. Flertalet av de elever som vi talade med trivdes inte i skolan innan de kom till HVB-hemmen och tyckte inte heller att skolarbetet hade fungerat på flera år. Något som lärarna och övrig personal satsar mycket på är därför att motivera eleverna att över huvud taget vilja ta tag i skolarbetet igen, att vilja vara i klassrummet tillsammans med de andra eleverna och att utföra de uppgifter som ingår i undervisningen. Av elevintervjuerna framgår tydligt att de nästan utan undantag också lyckas med detta. Flertalet av eleverna tycker att skolan fungerar mycket bättre sedan de kom till HVB-hemmen och de känner sig mer motiverade att utföra skolarbetet jämfört med tidigare. De tycker om att arbeta i liten grupp och att sitta ifred framför datorn.

Det finns ett visst mått av elevinflytande på Gullregnsgråden och Georgshill. I intervjuer med elever och lärare framkommer att eleverna exempelvis ibland kan välja vilka böcker de vill läsa. Genom upplägget på distansundervisningen har eleverna också möjlighet att disponera sin skoldag som de vill, men samtidigt gör

distansundervisningen att arbetsformerna och arbetssätten är mer bundna och svåra att variera. Något större inflytande eller ansvarstagande över sin utbildning har eleverna inte. Såvitt framgår av intervjuerna upplever eleverna inte att de kan påverka vilka ämnen de vill läsa eller undervisningen som sådan. Även om den aktuella elevgruppen kan vara i behov av struktur och något mer styrd undervisning så är det viktigt att eleverna görs delaktiga i sin utbildning och utvecklar sin förmåga att ta ansvar för sina studier.

Enligt 4 kap. 2 § skollagen ska eleverna ha inflytande över hur deras utbildning utformas. Omfattningen och utformningen av elevernas inflytande ska anpassas efter deras ålder och mognad. Vidare framgår av Lpo 94 att läraren ska utgå från att eleverna kan och vill ta ett personligt ansvar för sin inläring och för sitt arbete i skolan, se till att alla elever oavsett kön och social och kulturell bakgrund får ett reellt inflytande på arbetssätt, arbetsformer och undervisningens innehåll samt att detta inflytande ökar med stigande ålder och mognad. Vidare ska läraren verka för att flickor och pojkar får ett lika stort inflytande över och utrymme i undervisningen, svara för att eleverna får pröva olika arbetssätt och arbetsformer och tillsammans med eleverna planera och utvärdera undervisningen och förbereda eleverna för delaktighet och medansvar och för de rättigheter och skyldigheter som präglar ett demokratiskt samhälle.

För att undervisningen så långt det är möjligt ska motsvara den undervisning eleven inte kan delta i bedömer Skolinspektionen att man på Gullregnsgården och Georgshill behöver arbeta för att eleverna ges ett ökat inflytande och större möjligheter att vara delaktiga i att utforma arbetssätt, arbetsformer och innehåll i undervisningen. Eleverna bör även ges möjlighet att i högre grad ta ansvar för sitt lärande.

Med hänsyn till att lärarna på Gullregnsgården och Georgshill tar en aktiv del i elevernas undervisning, både som handledare och som undervisande lärare för de elever som inte är inskrivna vid Sofia Distans, vill Skolinspektionen även betona vikten av att samtliga lärare är förtrogna med läroplanens och kursplanernas mål för att säkerställa att alla delar av undervisningen utgår från de nationella målen.

2.2 Individanpassning

Det framgår tydligt av verksamhetsbeskrivningen och intervjuer med ledningen att skolan på HVB-hemmen är inriktad på att eleverna ska nå målen för godkänt i svenska, matematik och engelska. Trots att Sofia Distans erbjuder samtliga grundskolans ämnen får eleverna vid DavSjö Vård för närvarande endast möjlighet att läsa en så kallad G-kurs i svenska, matematik och engelska. G-kursens syfte är att ge elever i årskurs 9 behörighet till gymnasiet. Elevernas kunskapsnivå testas visserligen efter inskrivningen på behandlingshemmen och Sofia Distans gör individuella studieupplägg för varje elev. Några generella rutiner för fullständig kartläggning av elevernas intressen och förmågor finns inte.

Av intervjuer med elever framgår att det finns ett flertal ämnen som de saknar och skulle vilja komplettera med om det fanns möjlighet. Det som Gullregnsgården och

Georgshill erbjuder i dagsläget är att läsa ämnen som intresserar som komplement till skolarbetet, men eftersom studierna i sådana fall inte följer kursplanerna har eleverna inte möjlighet att sedan få betyg i ämnet. Enligt lärarna på HVB-hemmen och elevansvarig på Sofia Distans finns möjlighet för eleverna att istället för G-kursen, som endast kan ge betyget godkänt, läsa en svårare kurs med möjlighet till betygen VG och MVG i de tre ämnena. Medvetenheten om detta bland eleverna verkar emellertid låg och för de elever som eventuellt skulle vilja och klara av att nå målen för ett högre betyg än godkänt är det viktigt att på ett tidigt stadium klargöra att det finns fler möjligheter, såväl för att stimulera lärandet och utmana dessa elever att nå ännu längre. De elever som inte får sin undervisning tillgodosedd via Sofia Distans får både uppgifter från hemskolan och undervisas av lärarna på HVB-hemmen. Av elevintervjuer framgår att det ibland fungerar dåligt att få uppgifter från hemskolan, bland annat på grund av att hemskolan inte skickar uppgifter kontinuerligt.

Av läroplanen för det obligatoriska skolväsendet m.m., Lpo 94 framgår bl.a. följande. Undervisningen ska anpassas till varje elevs förutsättningar och behov. Den ska med utgångspunkt i elevernas bakgrund, tidigare erfarenheter, språk och kunskaper främja elevernas fortsatta lärande och kunskapsutveckling. Vidare framgår att läraren bl.a. ska utgå från varje enskild individs behov, förutsättningar, erfarenheter och tänkande och organisera och genomföra arbetet så att eleven utvecklas efter sina förutsättningar och samtidigt stimuleras att använda och utveckla hela sin förmåga.

För att undervisningen så långt det är möjligt ska motsvara den undervisning eleven inte kan delta i bedömer Skolinspektionen att Gullregnsgården och Georgshill behöver vidta åtgärder för att ytterligare anpassa undervisningen utifrån varje elevs behov så att eleven kan utvecklas efter sina egna förutsättningar. Skolinspektionen bedömer vidare att HVB-hemmen behöver göra noggranna utredningar av varje enskild elevs förmåga, intressen och förutsättningar innan beslut fattas om vilka ämnen eleven ska få undervisning i och innan beslut fattas om eleven ska få undervisning via Sofia Distans.

2.3 Särskilt stöd

Flertalet av eleverna på behandlingshemmen har behov av särskilt stöd i någon form. Även om Gullregnsgården och Georgshill saknar tillgång till specialpedagogisk kompetens försöker lärarna på olika sätt att tillgodose elevernas stödbehov. Det finns exempelvis viss tillgång till anpassat material för elever med läs- och skrivsvårigheter och enligt lärarna kan mer material köpas in vid behov. Åtminstone en av elevernas lärare på Sofia Distans har specialpedagogisk utbildning och samtliga undervisande lärare har kännedom om elevernas specifika svårigheter och lägger upp undervisningen därefter. Enligt uppgift från lärarna på HVB-hemmen finns det för närvarande ingen elev vars läs- och skrivsvårigheter har utretts, men såvitt Skolinspektionen kan förstå finns det inte heller några rutiner för att utreda den här typen av inlärningsproblematik.

Som nämnts tidigare sker i systemet för journalföring, Journal Digital, även uppföljning av elevernas utbildning vid behandlingshemmen. Av de utdrag som Skolinspektionen tagit del av framgår dock att anteckningarna är av generell art och inte på detaljnivå. I de fall en elev har behov av särskilda stödåtgärder upprättas inga åtgärdsprogram och anteckningarna i Journal Digital är inte av karaktären att de kan likställas med ett åtgärdsprogram. Syftet med åtgärdsprogram är att systematiskt följa upp elever med behov av särskilt stöd. För att kunna avgöra om stödinsatserna är adekvata och tillräckliga är det viktigt att tydligt dokumentera vad som görs, varför och vem som är ansvarig för att det görs samt att göra täta uppföljningar av hur åtgärderna fungerar. Det ska beaktas att åtgärdsprogram är ett dokument som kan lämnas över till mottagande skola när eleven lämnar HVB-hemmen och som ger tydlig information till den nya skolan om vad eleven behöver arbeta med och vilka åtgärder som vidtagits kring eleven.

Av 5 kap. 1 § grundskoleförordningen framgår att om det genom uppgifter från skolans personal, en elev, elevens vårdnadshavare eller på annat sätt framkommer att eleven kan ha behov av särskilda stödåtgärder, ska rektorn se till att behovet utreds. Om utredningen visar att eleven behöver särskilt stöd, ska rektorn se till att ett åtgärdsprogram utarbetas. Av programmet ska det framgå vilka behoven är, hur de ska tillgodoses samt hur åtgärderna ska följas upp och utvärderas. Eleven och elevens vårdnadshavare ska ges möjlighet att delta när åtgärdsprogrammet utarbetas.

För att undervisningen så långt det är möjligt ska motsvara den undervisning eleven inte kan delta i bedömer Skolinspektionen att Gullregnsgården och Georgshill behöver utveckla ett system för uppföljning av elever med stödbehov genom att upprätta tydliga åtgärdsprogram som går att följa upp på detaljnivå.

2.4 Normer och värden

Eleverna på behandlingshemmen upplever studiemiljön på Gullregnsgården och Georgshill som huvudsakligen trygg, särskilt i jämförelse med de skolmiljöer som flera av dem har vistats i tidigare. Vissa elever tycker att det tidvis kan vara stökigt i klassrummet och därmed svårt att koncentrera sig. Lärarna och behandlingspersonalen är medvetna om detta och försöker se till att konflikter hanteras utanför klassrummet. Arbetet med normer och värden är enligt ledningsgruppen och lärarna ständigt aktuellt. Skoldagen börjar alltid med så kallad omvärldsorientering då bland annat värdegrundsfrågor diskuteras. Arbetet med den typen av frågor ingår som en del i behandlingen.

Enligt 14 a kap. 8 § skollagen ska huvudmannen för verksamheten se till att det varje år upprättas en plan med en översikt över de åtgärder som behövs för att förebygga och förhindra kränkande behandling av barn och elever. Planen ska innehålla en redogörelse för vilka av dessa åtgärder som avses att påbörjas eller genomföras under det kommande året. En redogörelse för hur de planerade åtgärderna har genomförts ska tas in i efterföljande års plan.

14 a kap. skollagen ska tillämpas på den utbildningsverksamhet som äger rum på ett HVB-hem. De dokument som Skolinspektionen tagit del av kan inte anses motsvara en plan mot kränkande behandling. Mot bakgrund av detta gör Skolinspektionen bedömningen att Gullregnsgården och Georgshill behöver se till att en plan mot kränkande behandling, som uppfyller skollagens krav, upprättas avseende skolverksamheten.

2.5 Betyg och bedömning

För de elever som får sin undervisning tillgodosedd via Sofia Distans sätts betyg av lärarna på Sofia Distans och detsamma gäller i förekommande fall för utfärdande av skriftliga omdömen. Betygsättning och upprättande av skriftliga omdömen sker i samråd med handledarna på HVB-hemmen. Betygskatalogen förs i Stockholm på Sofia Distans som har betygsrätt via sin så kallade moderskola Sofia skola. Enligt uppgift från Sofia Distans utgår lärarna från de nationella målen i kursplanerna vid bedömning och betygsättning. Om en elev av något skäl inte är inskriven vid Sofia Distans sätts betyg av elevens hemskola i samråd med lärarna på HVB-hemmen. Det kan exempelvis vara i situationer då eleven under vistelsen på behandlingshemmet fått uppgifter från sin hemskola. Lärarna på HVB-hemmen sätter enligt uppgift inga betyg på eleverna.

Sammanfattning

Sofia Distans kurser utgår från de nationella målen i läroplanen och kursplanerna, men vad gäller undervisningen av de elever som inte är inskrivna vid Sofia Distans bör Gullregnsgården och Georgshill tillse att även denna styrs av läro- och kursplanemålen. Lärarna på HVB-hemmen satsar mycket på att utveckla elevernas lust till lärande och att få dem att känna tillit till sin egen förmåga. Av elevintervjuerna framgår att satsningen i de flesta fall ger resultat. Eleverna ges viss möjlighet till inflytande över undervisningens innehåll men elevinflytandet behöver utvecklas så att eleverna görs mer delaktiga i sin utbildning. Det är tydligt att undervisningen utgör en viktig del av behandlingen, men skolan behöver i högre utsträckning anpassa undervisningen till varje elevs behov och förutsättningar. Eleverna har skiftande förutsättningar och intressen, varför det är av stor betydelse att individanpassningen tillgodoses och att eleverna får möjlighet att utvecklas inom sina intresseområden. Arbetet med att ge eleverna stöd och hjälp pågår ständigt men det upprättas inte några åtgärdsprogram för elever i behov av särskilt stöd. Arbetsklimatet på de båda HVB-hemmen är gott och relationerna mellan eleverna och mellan vuxna och elever förefaller goda. Ett aktivt förebyggande värdegrundsarbete är en viktig del av behandlingen och pågår dagligen.

3. Måluppfyllelse

Inom granskningsområdet har Skolinspektionen tittat på elevernas kunskapsresultat. En viktig del i detta är även hur man vid HVB arbetar med uppföljning, utvärdering och kommunikering av elevernas kunskaper.

3.1 Uppföljning, utvärdering och kommunikering av kunskaper

På Gullregnsgården och Georgshill använder man, som nämnts tidigare, Journal Digital och BBIC, i vilket man följer upp sju livsområden, varav ett är utbildning. Inom livsområdet utbildning görs regelbunden uppföljning av elevernas kunskapsresultat. Även Sofia Distans följer regelbundet upp elevens kunskapsresultat, bland annat får eleverna i mitten av varje termin skriftlig mitterminsinformation. I samband med detta tar Sofia Distans också in omdömen från handledarna för att elevernas resultat ska bli så rättvist bedömda som möjligt.

Motsvarigheten till utvecklingssamtal med vårdnadshavare och elev sker i samband med behandlingskonferenserna var sjätte vecka då alla livsområden går igenom. Vad gäller Sofia Distans får elever, vårdnadshavare, handledare och elevernas hemkommuner information kring elevens undervisning minst fyra gånger om året. Lärarna på HVB-hemmen upprättar individuella utvecklingsplaner för varje elev. Planerna är emellertid mycket allmänt hållna och inte tydligt kopplade till läroplanen eller kursplanemålen och då eleverna inte deltagit i utformningen av utvecklingsplanerna, är medvetenheten om deras existens varierande.

Enligt 7 kap. 2 § grundskoleförordningen ska läraren vid utvecklingssamtalet i en skriftlig individuell utvecklingsplan ge omdömen om elevens kunskapsutveckling i relation till målen i varje ämne som eleven får undervisning i, och sammanfatta vilka insatser som behövs för att eleven ska nå målen och i övrigt utvecklas så långt som möjligt inom ramen för läroplanen och kursplanerna.

För att undervisningen så långt det är möjligt ska motsvara den undervisning eleven inte kan delta i bedömer Skolinspektionen att Gullregnsgården och Georgshill behöver tillse att innehållet i de individuella utvecklingsplanerna kopplas tydligare till de nationella målen samt att elev och vårdnadshavare medverkar vid utformningen av planerna.

3.2 Kunskapsresultat

Enligt kontaktpersonen på Sofia Distans har eleverna på Gullregnsgården och Georgshill, alla gjort stora framsteg i sin kunskapsutveckling i de ämnen de studerat och många har uppnått goda studieresultat. Enligt ledningsgruppen har DavSjö Vård sedan starten 2003 haft en handfull elever som har fortsatt med studier på en gymnasieskola eller folkhögskola. Någon uppföljning av eleverna efter att de lämnat HVB-hemmen görs inte.

Sammanfattning

Lärarna på Gullregnsgården, Georgshill och Sofia Distans följer fortlöpande upp elevernas kunskapsutveckling och resultat i de ämnen som erbjuds på HVB-hemmen, det vill säga svenska, engelska och matematik. Motsvarigheten till utvecklingssamtal genomförs var sjätte vecka i samband med behandlingskonferensen, då eleven och elevens vårdnadshavare får information om bland annat skolgången. Sofia Distans skickar ut information om kunskapsutveckling och resultat till elever, vårdnadshavare, handledare och hemkommuner minst fyra gånger om året. Lärarna på HVB-hemmen upprättar individuella utvecklingsplaner men det sker inte tillsammans med elev och vårdnadshavare och innehållet i planerna behöver utvecklas och kopplas mer tydligt till läro- och kursplanemålen. Sedan DavSjö Vård startade år 2003 har en handfull elever gått vidare till studier på gymnasieskola eller folkhögskola.

På Skolinspektionens vägnar

Carina Abréu
Avdelningschef

Maria Rydnér
Utredare

I ärendets slutliga handläggning har också undervisningsrådet Erik Bergeå, utredaren Clara Österberg, projektledaren/enhetschefen Magnus Haglund och avdelningsjuristen Malin Rothlin deltagit.